

© Uluslararası
İnsan Bilimleri

Dergisi

ISSN: 1303-5134

www.insanbilimleri.com

Cilt: 2 Sayı: 2 Yıl: 2005
Yayın Tarihi: 28 Aralık 2005

**Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması
için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*¹**

Abdulkadir Kabadayı *

ÖZET

Araştırmacılar, teknolojiyi diğer alanlarda olduğu kadar eğitim alanında da yaygın olarak kullanmaya başlamış ve sınıf ortamında daha etkili bir biçimde kullanma yolları üzerinde yoğunlaşmaktadırlar. Bunun için eğitim ve öğretimin her seviyesinde öğrencilerin gelişimine etki edecek her türlü materyali teknolojik araçlarla sınıf ortamında kaynaştırarak öğrenciye sunma yollarını denemektedirler. Çocuğun zihin, dil ve biliş alanlarının yaklaşık % 70'i okul öncesi eğitim döneminde geliştiğinden, eğitimciler bu eğitim seviyesine ayrı bir önem göstermekte ve çocuğun duyuş, deviniş ve bilişsel alanlarda yetkin olması ve topluma kazandırılması için çeşitli önlem ve arayış içine girmektedirler. Okul öncesi çocuğunun, televizyon ve videodaki çizgi filmlere ilgisinin olduğu ve bu çizgi filmler aracılığıyla dünyayı algıladığı ve kendisini bu yönde motive ettiği açıktır. Bu noktadan hareketle, bu makalede, okul öncesi çocuğun eğitiminde, çizgi film malzemesi olarak Nasreddin Hoca'nın gülmecelerinin eğitim malzemesi olarak sanal ortamda kullanılmasının yolu ve yöntemleri anlatılarak teknoloji-odaklı bir model önerilmektedir. Bu modelde, Nasreddin Hoca gülmecelerinin sınıf ortamında, bilgisayar aracılığıyla, öğrencilerin duyuş, deviniş ve bilişsel alanlarının nasıl etkili bir biçimde geliştirileceği aşama aşama örneklendirilerek anlatılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Nasreddin Hoca fıkraları, Okul öncesi eğitimi, Bilgisayar-odaklı model, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim

---

¹ Bu makale, 5-7 Temmuz 2005 Uluslararası 1. Akşehir Nasreddin Hoca Sempozyumunda sunulan "Nasreddin Hoca Gülmecelerinin, Okul öncesi Çocuklarının Duyuş, Deviniş ve Bilişsel Alanlarının Geliştirilmesinde Kullanılması İçin Teknoloji-Odaklı Bir Model" adlı sözlü bildirinin yeniden düzenlenmiş şeklidir.

* Selçuk Üniversitesi – Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Öğretim Üyesi

Abdulkadir Kabaday: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

A Suggested Computer-Based Model for Using Nasreddin Hodja's Anecdotes in Preschool Education

ABSTRACT

Researchers have been manipulating the technology in education as well as in other fields and investigating the most effective ways of using it in the classroom. Therefore, they try to present any material which has an affect on the learners' development, by integrating technological devices in the classroom atmosphere. Being aware of the fact that 70 percent of the children's mental, language and cognitive domains have developed during preschool education, pedagogues are quite sensitive to preschool education and are in search for taking necessary precautions to enable them cognitive, psycho-motor and affective domains in the community. It is clear that preschool children are quite interested in the cartoons and motivated to perceive the world via cartoons on TV. Taking the point into consideration, in this article, a technology-based model is suggested by explaining the methods and techniques of use of the Nasreddin Hodja's anecdotes as educational equipments in virtual atmosphere. In this model, it is explained how the Nasreddin Hodja's anecdotes will develop students' cognitive, affective and psycho-motor domains effectively displaying grade by grade illustration.

Key words: Nasreddin Hodja's anecdotes, Preschool education, computer-based model, cognitive, affective and psycho-motor development.

Abdulkadir Kabaday: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

---

1. GİRİŞ

Son yıllarda, teknolojideki hızlı gelişme ve değişmeler, eğitim ve öğretimi derinden etkilemektedir. Bu noktada, geleneksel yaklaşımların, sınıf ortamında daima etkili olduğunu söylemek oldukça güçtür (Milliken and Barnes, 2002). Yeni teknolojiler, bireyin ilgisi ve motivasyonu için yeni imkanlar sunmaktadır. Eğitim alanındaki son araştırmalar, eğitim teknolojisinin etkili kullanımının eğitim sistemimizin daha iyi ve daha etkili çalışmasına yardımcı olacağını vurgulamaktadır (Jonassen and Reeves, 1996; Means, 1994). Günümüzde eğitimciler, teknolojik araçları en iyi şekilde kullanmanın yolunu aramışlar, eğitim-öğretimin diğer alanlarında olduğu gibi, bunları okul öncesine devam eden öğrencilerinin eğitim-öğretiminde de etkili biçimde kullanmayı amaçlamışlardır. Çocuğun zihin, dil ve biliş alanlarının yaklaşık % 70'i okul öncesi eğitim döneminde geliştiğinden okulöncesi eğitim kurumları, öğretimi daha çekici kılmak için, televizyon, video, bilgisayar ve teyp gibi teknolojik araçları, çocukları motive edici bir araç olarak devreye sokmuşlardır. İlköğretim programındaki derslerin öğrencilere sunulmasında, teknoloji ürünlerinden yararlanılması büyük önem taşımaktadır. Çünkü, öğrenilenlerin %83'ü görme, %11'i işitme, %3.5'i koklama, %1.5'i dokunma, %1.0'i de tatma yaşantılarıyla öğrenilmektedir. Ayrıca, bir öğretme etkinliği ne kadar çok duyu organına yönelik olarak gerçekleştirilirse öğrenme daha kalıcı ve izli olmakta, unutma da o kadar geç olmaktadır (Yürütücü, 2002). Eğitim ve öğretimin diğer alanlarında olduğu gibi, sınıf ortamında da eğitim teknolojisini kullanmanın vazgeçilmez unsurları, öğretim yöntemi, öğretmen, öğrenci ve ders malzemesidir. Bu çalışmanın amacı, Nasreddin Hoca gülmecelerinin, multimedya ortamında Seçmeci (Yöntemler karması) bir öğretim yöntemi aracılığıyla, okul öncesi öğretim kurumlarındaki öğrencilerin duyuş, deviniş ve bilişsel alanlarının etkili bir biçimde geliştirilmesini aşama aşama örneklendirerek bilgisayar odaklı bir model önermektir.

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

1.1. Problem

Okul öncesi çocuğunun, televizyon ve videodaki çizgi filmlere ilgisinin olduğu ve bu çizgi filmler aracılığıyla dünyayı algıladığı ve kendisini bu yönde motive ettiği açıktır. Bu çizgi filmler, çoğunlukla Batı kaynaklı olduğundan, okul öncesi çocuğunun Türk kültüründen uzaklaşarak dünyayı Batı penceresinden algılamasına neden olmakta ve bu da, adeta kültürel yozlaşmaya davetiye çıkarmaktadır. Bu yaştaki çocuklar, televizyon ve bilgisayarın büyüdü atmosferiyle, kendi kültürlerine ait olan, *Nasreddin Hoca, Hacivat – Karagöz, Keloğlan* gibi Türk folklor ve edebiyatında yeri olan şahısları tanımak ve onlar hakkında bilgi sahibi olmak yerine, Batı kaynaklı, *Redkid ve Daltonlar, Tom ve Jerry, Örümcek adam, Voltran, Pokemon, Ormanın Şirinleri* gibi fantazi ve hayali kahramanları benimseyerek onları taklit etme eğilimi içine girmektedirler. Nisan 2005’de yayınlanan “Çocuktan al haberi” adlı programda sunucunun “Televizyona çıksan hangi filmde rol almak istersin?” diye sorduğunda, çocukların büyük bir kısmı, “Örümcek adam, Tom ve Jerry, Pop eyed, Bond, Sihirli annem vb.” hayali ve fantazi rolleri oynamak istediklerini ifade etmişlerdir. Bu duruma, yerli çizgi film ve film kahramanlarının üretimi eksikliği ve ithal Batı kaynaklı çizgi ve roman kahramanlarının çokluğu neden olabilmektedir. Türk çizgi film üretimindeki bu eksikliği, Batı kaynaklı çizgi filmler doldurmakta ve bu filmler, küçük dozlarda da olsa Batı kültür ve medeniyetini, din, inanış ve kilise felsefesini, çizgi filmlerdeki enstantaneler arasına serpiştirerek kültürel bir yayılım aracı olarak kullanılmaktadır. Bu filmleri izleyen öğrenciler, Türk toplumunda öğrendikleri örf, adet, gelenek, görenek ve dini inançlarını görsel medya aracılığıyla pekiştiremedikleri gibi bazen de tam tersi bir kültürel propaganda şokuyla karşılaşabilmekte ve bu durumdaki öğrenciler, kültürel bir ikilem içinde karmaşaya sürüklenmektedirler.

1.2. Ders malzemesi

Okul öncesi dönemdeki çocukların biliş, duyuş ve deviniş alanlarına hitap edecek eğitici ve öğretici ders malzemesinin üretilmesi ve bunların okul öncesi öğretmen ve öğrencilerinin hizmetine sunulmasının öğrencilerin pozitif yönde güdülenmesi ve derse hazır hale gelmelerinde, toplum ve kültürel bilincin

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

---

belirginleşmesinde, gelişip kuşaktan kuşağa aktarılmasında hayati önem taşımaktadır. Bu noktada, ders malzemesi olarak, halk anlatıları, masal, tekerleme, fıkra, bilmece, sayışma, mani, vb. okul öncesi dönemindeki öğrenciler ve öğretmenler için bitmez tükenmez bir kültürel ve sosyal hazine niteliği taşımaktadır. Eğitimbilimciler ve psikologlar, halk anlatılarını, farklı bir açıdan ele almışlardır. Psikanalizin kurucusu Freud, halk anlatılarını, kişilerin ve toplumların baskı altına alınmış isteklerinin açığa çıkarılması düşüncesi üzerine yoğunlaşırken, Carl G. Jung, ise, insanlığın ruhunda bulunan kolektif arketiplerden halk anlatılarının doğduğunu ve beynin yapısal özelliklerinin mirası olduğunu vurgulamaktadır (Canan, 1987). Dökmen (1997), gülmece, tekerleme, masal vb. halk anlatıları üzerine yapılan çalışmaların, yetişkin ve çocuklar üzerinde eğitici niteliklerini vurgulaması açısından önemli olduğunu açıklamaktadır. Halk anlatılarının, sınıf ortamında ders malzemesi olarak kullanılarak okul öncesi öğrencilerinin, *bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme* gibi zihinsel etkinliklerin ağırlıkta olduğu *bilişsel* gelişimlerine; *alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütlenme ve değerler bütünüyle niteleme* gibi tutum, duygu ve tavır eğilimlerini içeren *duyuşsal* gelişimlerine; *yorumlama, hazırlanma, kılavuz denetiminde yapma, mekanizma, karmaşık dışı-vuruk faaliyet, uyarılma ve yaratma* gibi belirli fiziksel hareketlerin hızlı ve otomatik yapılması sonucunda ortaya çıkan davranışları içeren *devinişsel* gelişimlerine (Yalın, 2003) ivme kazandıracağı vurgulanmaktadır. Çocuk, dili kazanırken, ilk modelleri ana babaları, diğer aile bireyleri, daha sonra toplumsal çevrede ve okul ortamında etkileşimde buldukları diğer bireylerdir. Bu modeller kadar, çocuklara sunulmuş halk anlatıları gibi zenginleştirilmiş dil malzemeleri de onların dili kazanıp yaratıcı bir şekilde kullanmalarında destekleyici etkenlerdir (Güven ve Bal, 2000). Çevirme (2004), çocukların gelişim evrelerine, duygu ve düşünce yeterliliklerine, zevk ve alışkanlıklarına, düş dünyalarına göre fıkra, tekerleme, masal gibi ürünlerin bilimsel yöntemlerle incelenerek sınıflandırılması, dil ve estetik gelişmelere bakılarak ayıklanması, dil eğitimcileri, eğitim bilimciler, çocuk gelişimcileri ve psikologların ortak çalışmalarına bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Sever (2002), fıkra, bilmece, masal vb. okul öncesi halk anlatılarının, okul öncesi çocuğunun bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimine katkılarını özetlemektedir:

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

- Gülmeceler, bilmeceler vb çocuk anlatıları, çocuğun kavramsal olarak zenginleşmesine ve sahip olduğu dil yetisinin toplumsal bir çerçevede işlevsellik kazanmasına katkı sağlar.
- Düşünme alışkanlığı edinmesi için bir uygulama alanı yaratır. Bu yolla, kavramlar arasında bağlantı kurma becerisi edinir.
- Türkçe sözcüklerin çok anlamlı özelliğine ilişkin ilk deneyimlerin edinilmesine yardım eder.
- Resimlendirilmiş gülmece ve bilmecelerle görme duyusunun da düşünme eylemine katkısını sağlar.
- Gülmecelerdeki anlatıların resimlerle eşleştirme sonucunda, çocukların işitme, görme, bakma, imgeleme vb. yetileriyle duyu algıları gelişir.
- Çocukların konuşma ve dinleme becerileri gelişir.
- Çocuklarda okuma isteği uyandırır ve onları okumaya özendirir.

Buna ek olarak, çocuklar, gülmeceleri ezberleyip tekrar anlatarak psikomotor becerilerini ve gülmecelerdeki olayları modelleyip sahneleyerek duyuş ve deviniş becerilerini geliştirebilirler. Kabadayı (2001), çizimler, karikatürler, duvar resimleri, flash kartların, okulöncesi öğrencilerinin görsel duyusunu okşayan ve onları motive eden öğretim araçları olduğunu vurgulamaktadır. Bunun yanında, öğrencilerin, görsel algılamayla daha iyi motive olup öğrendiğinden hareket ederek, çeşitli okuma serileri, örneğin; *Ayşegül* serisi, *Keloğlan*, *Temel Reis* ve *Nasreddin Hoca*nın fıkralarının karikatürize edilmiş çeşitleri hem çocukların sosyo-kültürel gelişiminde hem de onların dil öğrenimindeki motivasyonları açısından son derece faydalı olduğunu ifade etmektedir.

1.3.Öğretim yöntemi

Günümüzdeki eğitim ve öğretim yöntemleri geleneksel ve modern öğretim yöntemlerini içine alan bazı teorilerden türetilmiştir. Bunlardan, Kognitif (Zihinsel) Yaklaşımı savunan ünlü zihin gelişimcisi Jean Piaget ve meslektaşları, ilköğretimin I. ve II. kademesindeki çocukları, zihinsel gelişimin somut işlemler dönemi olarak bilinen bir safhada olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu da, çocukların çevresindeki nesnelere dokunarak, yaparak-yaşarak öğrenmesi anlamına gelmektedir. Anasınıfı ve

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

---

ilköğretim dönemindeki çocuklar, okulda genellikle yaparak-yaşayarak öğrenirler (Piaget, 1955).

Çocuğun öğrenmesi için diğer bir genelleme, Rus psikologu Lev Vygotsky tarafından yapılmaktadır. Vygotsky'nin yakın gelişim bölgesi (Zone of Proximal Development), üzerinde yaptığı çalışmada, çocukların, bir grubun diğer gruptan daha iyi bildiği sosyal bağlamda, grup içerisinde daha iyi öğrendiğini ortaya koymaktadır.

B.F. Skinner tarafından ortaya atılan Davranışçı Yaklaşım teorisinde ise, kişilerde, herhangi bir özelliğin davranış haline gelmesinin, sürekli tekrarlarla, ödül-ceza ve pekiştirme yoluyla, mümkün olabileceği vurgulanmaktadır. Bu metotla, çocuk, bir kuralı alışkanlık haline gelinceye kadar tekrar eder. Bu şekilde çocuk, dilin bütün kurallarını içiterek, tekrar ederek otomatik olarak edinir.

Doğal Öğrenme yaklaşımında ise, öğretmen, çocukların öğrenme süreçlerindeki aktiviteleri yönlendirmede, katalizör görevi üstlenmektedirler (Krashen, 1981).

Tercanlıoğlu (1996), öğretimde yeni bir yaklaşım olan etnometodoloji (Budun Yöntembilim) nin önemini açıklamaktadır. Dil, insan, toplum ve kültür üçgeninde ele alınır. Bir toplumu ve o toplumun insanlarını hesaba katmadan bir başka topluma, onların dilinin ve kültürünün öğretilmesi mümkün değildir. Etnometodoloji, insanların metodu olarak tanımlandığı için ve bireye aktif rol yüklediği için, öğretmen ve öğrenciye, sağduyu ve pratik zekasını kullanma fırsatı vermektedir.

Bu noktada, okulöncesi eğitimde, diğer yöntem ve metotların kullanılmasıyla birlikte sosyo-kültürel özelliğinden dolayı Nasreddin Hoca'nın gülmecelerinin öğretiminde, ağırlıklı olarak, yöntemler karması olarak ta bilinen *Seçmeci Yöntemin* kullanılması önerilmektedir.

1.4. Bilgisayarın okul öncesi eğitimde teknolojik araç olarak kullanımı

Alanla ilgili yayınlarda, eğitim teknolojisi ve öğretim teknolojisi bir birinin yerine kullanılmaktadır. "Eğitim teknolojisi terimi", öğretme-öğrenme süreçleriyle ilgili özgün bir disiplini vurgularken, "öğretim teknolojisi" terimi ise, bir konunun öğretimiyle ilgili öğrenmenin kılavuzlanması etkinliğini ifade etmektedir (Yalın 2003). Eğitimde teknoloji kullanımı, tepegöz, radyo-televizyon, kaset çalar, video, VCD,

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

DVD çalar, bilgisayar, Data show vb. teknolojik araçların eğitim/öğretim malzemeleriyle bütünleştirilerek her seviyede sınıf ortamında sistematik bir biçimde kullanımını içerir. Bu araçların sınıf ortamında kullanılması, dersin amacı, içeriği, ders malzemesinin özelliği, öğrencilerin seviyesi vb. özelliklerine göre değişkenlik gösterir. Bu teknolojik araçlardan belki de en etkili ve en yaygın olarak kullanılanı bilgisayardır. Bilgisayar destekli eğitimin, daha fazla aktif öğrenmeye olanak sağlaması; daha az zihnen sıkıcı iş yapılması; duygusal ve algısal modellerin çeşitlenmesine fırsat sağlaması; öğrenmenin daha fazla bireyselleştirilmesi açılarından yetişkin ve okulöncesi çocuklar arasında yer bulmaktadır.

Bu nedenler, yurtiçi ve yurtdışı kaynaklı araştırmalarla desteklenmektedir. Celement (1994), bilgisayar kullanımının, çocukların, sosyal etkileşimi, motivasyon ve öğrenmeye karşı tutum ve davranışlarını güdülediğini vurgulamaktadır. Buna ek olarak, bilgisayar kullanımı, sosyal işbirliğini artırarak, çocukların bilişsel gelişimine aracılık eder (Clements, 1994; Lomangino, Nicholson, & Sulzby, 1999). Okulöncesinde bilgisayar kullanımı, çocukların dil becerilerinin gelişimine ek olarak, bilgisayarlar, ayırt etme, hesaplama ve rakamsal kavramların kullanımını içine alan matematik, yaratıcı düşünce ve eleştirel düşüncenin gelişimine de ivme kazandırmaktadır.

Okulöncesinde bilgisayar kullanımı, hikaye anlatma, otobiyografi, sınıf içi bilgi toplama ve kaydetme ve sınıf içi etkinlikleri de içeren çok çeşitli alanlarda kullanılabilir (Haugland, 1996).

Hadelman'ın (1992) yaptığı bir araştırmada, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun teknolojiyi sınıflarından daha iyi ve etkili kullanmayı istediklerini ortaya koymaktadır. Bu yolla, öğrenciler, daha hızlı, daha kalıcı ve etkili öğrenebilmektedirler. Bu noktada, öğretmenlerin teknolojiye karşı tutumları son derece önemlidir. Araştırmalar, bazı öğretmenlerin bilgisayarlara karşı olumlu bir davranış geliştirmediklerini, dahası, sınıfta bilgisayar kullanmaktan korktuklarını ortaya koymaktadır (Hardy, 1998; Papryzcki ve Vidakovic, 1994). Okulöncesi eğitimde, çoklu iletişim ortamının kullanılmasının bazı avantajları aşağıdaki gibi açıklanabilir:

Eğitimde, multimedya (Çoklu iletişim ortamı) kullanımı:

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

- Öğrencilerin ilgisini çeker ve zaman tasarrufu sağlar
- Büyük ve kalabalık sınıflara kolayca uygulanabilir.
- Türkçe dil yapıları için, sonsuz derecede zengin bir kaynaktır.
- Sınıf ortamında tartışma başlatabilen bir kaynak özelliği taşır.
- Öğrencilerin hayal gücünü uyararak, Türkçe'yi etkili kullanmada, onların da hayal gücünü kullanmalarını teşvik eder.
- Çocukların işitsel, görsel ve bilişsel bağlarını sağlamlaştırarak, onların uzun vadeli hafızalarının gelişmesine yardım eder.
- Öğrencilerin sözlü kavrama becerilerini artırarak, öğrencilerin sınıf içinde bir birleriyle iletişim ve işbirliğine ivme kazandırır.

Bu çalışmada, okul öncesi öğrencilerine, Nasreddin Hoca'nın gülmeceleri ders malzemesi olarak sunulacağından teknolojik araç olarak multimedya (çoklu iletişim ortamı) kullanılacaktır. Nasreddin Hoca'nın, okul öncesi öğrencilerinin duyuş, biliş ve deviniş alanlarına katkı sağlayacağı beklenen ve onların seviyelerine uygun olduğu düşünülen “*Bu da düşünür!*” adlı gülmecesi seçilecek bilgisayarın Power Point programına aktarılacak ve sistematik bir yöntemle sunulmaya çalışılacaktır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde, Nasreddin Hoca gülmecelerinin hangi teknolojik araçla ne şekilde sunulacağı ele alınacaktır.

BİLGİSAYAR-ODAKLI BİR ÖĞRETİM MODELİ

Bu bölümde, Nasreddin Hoca'nın “*Bu da düşünür!*” adlı gülmecesinin a) izleme öncesi uygulanacak etkinlikler b) izleme sürecinde uygulanacak etkinlikler c) izleme sonrası uygulanacak etkinlikler çerçevesinde sistematik bir bakış açısıyla ele alınacaktır.

2.1. İzleme Öncesi Etkinlikler

Bu safha, tümdengelim yöntemiyle, öğrenciye bazı sorular yönelterek ve öğrencinin dikkatini genelden özele yoğunlaştırarak, onların sahip olduğu genel kültür ve

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

---

akademik alt yapısını kullanarak hedeflenen konu için öğrencinin motivasyonunu artırmayı amaçlayan bir takım etkinlikleri kapsamaktadır.

2.1.1. *Beyin fırtınası Etkinliği*

- Evet / hayır ve
- Kim, ne, nerede, ne zaman vb. soru çeşitlerinin kullanılması

2.1.2. *Tüm Programı İzlettirme*

Kısıtlı zaman dilimi içerisinde, bu tekniği uygulama güç olsa da, öğrencinin gülmecenin, geneli ve tümü hakkında genel hatlarla bilgi edinmesi ve bir anlam çıkarması açısından yararlıdır.

2.1.3. *Sadece bir Bölümü seçme*

Video-televizyon, bilgisayar gibi teknolojik araçların idaresi, öğretmenin elinde olduğu için, öğretmen, gülmecenin (fıkra) tümünü baştan aşağı izlettirme yerine, öğreteceği kalıbı içeren olaylar zincirinden bir yada birkaç halkayı sürekli izlettirebilir.

2.1.4. *Sadece Sesi Dinlettirme*

Bu etkinliği yerine getirmek için, bilgisayar ekranını karartarak, öğrencilerin görüntü yerine sadece sesi dinlemelerine müsaade edilir ve olayların ne olabileceğinin öğrencinin zihnen tahmin etmesi sağlanabilir.

2.1.5. *Sadece Görüntüyü İzlettirme*

Bu etkinlik, okulöncesi öğrencilerinin görsel duyarını azami ölçüde çalıştırarak daha önce görüntüsüz dinlediği sesle, sessiz izlediği gülmeceyi bir birine eşleştirme çabası içine girer ve bu yolla duyuşsal ve bilişsel süreçlerini birleştirerek çalıştırabilirler. Buna ek olarak, bu süreç, öğrencilerin, diyalogları kendi hayal dünyasında oluşturarak onların, yaratıcılıklarının gelişmesine imkan verir.

2.2. İzleme Sürecinde Uygulanacak Etkinlikler

Bu safhada, gülmece, öğrencilere birkaç defa seyrettirilebilir. Bu noktada, öğrencilere gülmecenin bir kez veya bir kaç defa seyrettirilmesinin önemli bir

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

---

amacı bulunmaktadır. İlk izlemede öğrenciler, dinleme becerilerinin gelişimiyle ilgili bir görevi tamamlarlar. Birinci izlemede, öğrencilerin amacı, gülmecenin tümünü anlayabilmek için dinlemektir. Takip eden izlemelerde ise, öğrenciler, özel bir bilgiye ulaşmak ve dil ve bilişsel gelişimlerine ivme kazandırmak için dinlemektedirler.

Bu süreçte, öğretilmesi gereken kurallar, daha çok bilgisayar ve öğretmenin yardımıyla, güdümlü olarak, bir çerçeve içerisinde tekrar ettirilir.

2.2.1.Eşleştirme: Gülmecedeki karakterlerin resimleri / çizimleri, öğrencilere dağıtılarak onlardan, kişilerle, gülmecedeki konuşmaların eşleştirilmesi istenebilir.

2.2.2.Çoktan seçmeli sorular: Hem görsel hem de konuşmaya yönelik kavramayı hızlandırmak için kullanılır.

2.2.3. Tekrarlattırma: Teknolojik aracın kontrolünü elinde bulunduran öğretmen, olaylardaki belli kalıpları, belli aralıklarla durdurarak öğrencilere tekrar ettirir.

2.2.4. Sadece görüntü verme: Öğretmen, bir sahnedeki görüntüyü serbest bırakarak sesi keser ve daha önce tekrarlatılmış olan kalıbın, öğrenciler tarafından hatırlanıp grup halinde veya bireysel olarak söylenmesi istenebilir.

2.3. İzleme Sonrası Ekinlikler

Bu süreç, öğrencinin, izleme-öncesi ve izleme-sürecinde edindiği bilgi ve tecrübesini, bağımsız olarak başka alanlarda, kendini ifade etmede, problem çözmede, grup ve ikili çalışmada kullanmasını içerir.

2.3.1.Tasvir etme: Öğrencilerden, gülmecede geçen karakterleri, yer ve nesneleri tasvir etmeleri istenebilir. Bunun sonucunda, bu karakterlerden, en iyi ve en kötü, öğrenciler tarafından oylanarak seçilir. İyinin/yararlıının neden iyi, kötünün /zararlıının neden kötü olduğunun öğrenciler tarafından açıklanması teşvik edilir. Bu etkinlik aracılığıyla, öğrencilerin, dinleme, konuşma, açıklama, kelimeleri kullanabilme, olayları ifade edebilme becerilerinin geliştirilmesi sağlanabilir.

2.3.2. Çapraz izlettirme : Bu teknik, gülmecede geçen olayların farklı kısımlarının, farklı gruplara izlettirilerek daha sonra, grupları bir araya getirerek öğrendiklerini birbirlerine anlatmalarına ve olayı tam olarak anlamalarına imkan verir.

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

2.3.3. *Güdümlü dramatizasyon* : Önce diyalogun / olayın bir kısmını, daha sonra tamamını, bir (grup) öğrencinin sergilemesidir. Bu teknik sözel ve sözel olmayan davranışların birlikte kullanılarak bir bütün oluşturulmasına imkan tanır.

2.3.4. *Açık uçlu dramatizasyon* : Öğrencilerden günlük yaşamlarıyla ilgili metinle ilgili fakat, metinden bağımsız dramatizasyon yapmaları istenir.

UYGULAMA

Amaç: *Okul öncesi öğrencilerinin duyuş, deviniş ve bilişsel gelişimlerini sosyo-kültürel bağlamda gerçekleştirmek*

Yaş: 3-6

Seviye: *Okul öncesi dönem*

Bilgisayar-odaklı Bir Nasreddin Hoca Gülmececi : “Bu da düşünür!”

Bu safhada, okulöncesi çocukların bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim alanlarının geliştirilmesi için Nasreddin Hoca'nın fıkralarının karakteristik özelliklerini taşıyan (Kurgan, 1996) “*Bu da düşünür*” adlı gülmececi (Köprülü, 2004; Özbek, 2004; Özçelik, 2005) ders malzemesi olarak kullanılmıştır (Ek 1.).

Uygulama Aşamaları:

1. İzleme Öncesi Safha

1.1. *Beyin Fırtınası Etkinlikleri*

-Hiç Nasreddin Hoca'nın ismini duydunuz mu?

-Nasreddin Hoca ne giyer?

-Nasreddin Hoca'nın başında ne var?

-Elinde tespihi var mıdır?

-İnsanlar, Nasreddin Hoca'nın en çok neyini dinlerler?

-Siz hiç Nasreddin Hoca'nın gülmececi (fıkra) dinlediniz mi?

-Nasreddin Hoca'nın gülmececi (fıkra) sever misiniz? vb.

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

1.2. Gülmecenin Tamamını İzlettirme

Okulöncesi öğrencileri, dataşov araçlığıyla gülmecenin tamamını izlerler.

1.3. Sadece bir Bölümü seçme

Öğretmen, öğrencilerin öğrenmesini istediği kelime, cümle kalıbı yada deyimlerin yer aldığı bölümleri öğrencilere, tekrar tekrar izlettirebilir

1.4. Sadece Sesi Dinlettirme

Öğretmen, gülmecenin tamamını öğrencilere dinlettirir.

1.5. Sadece Görüntüyü İzlettirme

Öğretmen, gülmecenin geçtiği görüntünün tamamını, öğrencilere izlettirir.

2. İzleme Sürecinde Uygulanacak Etkinlikler

Bilgisayarın kontrolünü elinde bulunduran öğretmen, gösterimi sık sık keserek öğrencilerin dikkatini gülmecede geçen olaylara ve sahnelere yoğunlaştırabilir.

2.1.Eşleştirme: Gülmecedeki papağan / hindi / satıcı / müşteri vb. resimleri, çizimleri, öğrencilere dağıtarak öğretmen, onlardan, kişilerle, gülmecedeki - *Kaçsa satıyorsun bu kuşu?* konuşmasının çizimi / resmine sahip olan öğrenciden onu havaya kaldırmasını ister.

2.2.Çoktan seçmeli sorular (sözel):

Papağan:

- a. Meler b. Yüzer c. Koşar d. Sizin konuştuğunuzu tekrar eder

- Hoca'nın hindisi:

a. Uçar b. Sürünür c. Konuşur d. Düşünür

- Hoca alış veriş için nereye gitmiş:

a. Bakkala b. Markete c. Pazara d. Manava, vb.

2.3. Tekrarlattırma: Öğretmen, olaylardaki belli kalıpları, belli aralıklarla durdurarak ve bunları, öğrencilere, tekrar ettirerek onların, anadildeki tonlama vurgu ve kavram gelişiminin hızlandırılması sağlanabilir.

- *Kaçsa satıyorsun bu kuşu?*

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

- Hadi hindi satıyorum hindi, satılık hindi vaaar!
- Hocam çok pahalı satıyorsun
- Ona papağan derlerse buna da hindi derler
- Papağan dediğin konuşur / senin hindi ne yapar?

2.4. *Sadece görüntü verme:* Öğretmen, Nasreddin Hoca – satıcı ve papağan arasındaki sahnedeki görüntüyü serbest bırakarak sesi keser ve daha önce tekrarlatılmış olan kalıbın, öğrenciler tarafından hatırlanıp grup halinde veya bireysel olarak söylenmesi istenebilir.

“Kaça satıyorsun bu kuşu?”

Öğretmen, Nasreddin Hoca’nın pazardaki bağırma sahnesindeki görüntüyü verir ve öğrencilerden bu söylemi bulmalarını isteyebilir

“Hadi hindi satıyorum hindi, satılık hindi vaaar” vb.

3. İzleme Sonrası Uygulanacak Etkinlikler

3.1. Tasvir etme

Siz hiç papağan gördünüz mü? Papağan ne yapar? Papağan nedir / nasıl bir kuştur?

Papağan konuşur mu?

Siz hiç hindi gördünüz mü? Hindi ne yapar? Hindi nedir / nasıl öter?

Hindi konuşur mu?

3.2. Çapraz İzlettirme

Öğretmen öğrencileri iki gruba ayırır ve grubun birine Nasreddin Hoca – satıcı – papağan; diğer gruba, Nasreddin Hoca – müşteri – hindi sahneleri izlettirilir ve öğrenciler bir araya getirilerek izledikleri sahneleri izlemeyenlere tasvir ederler böylece, fıkranın tümü anlaşılabilir olur.

3.3. Gündümlü Dramatizasyon

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

Çapraz izlettirme tekniğindeki gruplar bu defa, izledikleri sahneleri Nasreddin Hoca – satıcı – papağan ve Nasreddin Hoca – müşteri – hindi’yi taklit ederek öğretmenin yardımıyla sahnelerler.

3.4. Açık uçlu dramatizasyon

Okul öncesi öğrencilere, gerçek yada yapay kostüm ve malzemeler temin edilerek, Nasreddin Hoca’nın “*Bu da düşünür*” fıkrasını baştan sona kadar sahneleyebilirler. Daha sonra buradaki hayvan figürleri, tavuk, tavşan, ateş böceği, kaplumbağa vb. yer değiştirerek yeniden sahnelenebilir ki bu da, çocukların devinişsel gelişimine ivme kazandırır.

SONUÇ

Bu makalede, sosyo-kültürel değerlerimizi en iyi yansıtan edebiyat ürünlerimizden Nasreddin Hoca’nın “*Bu da düşünür!*” adlı gülmececi, bilgisayarın çoklu iletişim ortamına aktararak okul öncesi öğrencilerinin duyuşsal, bilişsel ve devinişsel alanlarının nasıl geliştirileceğiyle ilgili okul öncesi öğretmenlerine, bir bilgisayar-odaklı model önerilmeye çalışılmıştır. Okul öncesi öğrencilerinin televizyondaki çizgi filmlere ilgi ve isteklerinden yola çıkılarak, onların diğer alanlarda olduğu kadar, sosyo-kültürel değerlerimiz açılarından da eğitilmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında, okul öncesi öğrencilerin öğretimde, bilişsel, davranışçı, etkileşimci ve budun yöntem bilimin bir karması olan seçmeci bir öğretim yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde, Nasreddin Hoca’nın “*Bu da düşünür!*” adlı gülmececi, *izleme öncesi*, *izleme anı* ve *izleme sonrası* etkinlikler içinde okul öncesi öğrencilerine sistematik bir bütünlük içinde sunulmaya çalışılmıştır. Bu süreçlerin her bir safhasında, okul öncesi öğrencilerinin *bilişsel*, *duyuşsal* ve *devinişsel* alanlarının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu sistematik safhaların öğretmen tarafından, bir bütünlük içinde, öğrencilere sunulması sonucunda, okul öncesi öğrencilerinin kendilerine sunulan ders malzemelerini sınıf önünde dramatize edecek kadar benimseyip öğrenebilecekleri varsayılmıştır.

Hızla küreselleşmeye doğru giden dünyada, eğitimcilerin, teknolojinin getirilerinden faydalanarak, edebiyat ürünlerimizden, *Nasreddin Hoca*’nın gülmececi

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

---

yanında, *Hacivat – Karagöz, Temel Reis, Keloğlan* vb kahramanların ürünlerini teknolojinin multimedya ortamında yeniden ele alarak bir eğitim ve öğretim programı olarak daha okul öncesi dönemde, öğrencilerimizin hizmetlerine sunmaları, öğrencilerimizin diğer gelişim alanlarında olduğu kadar, kültürel değerlerimize sahip çıkabilmeleri açısından da son derece önem taşımaktadır.

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

KAYNAKLAR

- Canan, İ.(1987) Eğitim, Ruhi Gelişme ve Oyun, Çocuk Edebiyatı Yıllığı, Gökyüzü Yayınları:İstanbul.
- Clements, D.H. (1994) In Wright, J. L., & Shade, D. D. (Eds) The uniqueness of the computer as a learning tool: Insights from research and practice.*Young Children: Active learners in a technological age.* 31-50. Washington, DC: NAEYC.
- Çevirme, H. (2004) “Şiirsel Halk Edebiyatı ürünlerinin Çocuğun Dil Eğitimine Katkıları” İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 5, Sayı,7.
- Dökmen, Ü. (1997) İletişim Çalışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık:İstanbul
- Güven, N. Ve Bal, S. (2000) Dil Gelişimi ve Eğitimi: 0-6 Yaş Dönemindeki Çocuklar için Destekleyici Etkinlikler, Epilson Yayınları:İstanbul.
- Halderman, C. F. (1992) Design and evaluation of staff development program for technology in schools. *Dissertation Abstracts International*, 53(12A), 4186.
- Hardy, J. V. (1998) Teacher attitudes toward and knowledge of computer technology. *Computers in the Schools*, 14 (3-4), 119-136.
- Haugland, S. (1996) Enhancing children's sense of self and community through utilizing computers. *Early Childhood Education Journal*. 23 (4): 227-230.
- Jonassen, D., and Reeves, T. (1996) Learning with technology: Using computers as cognitive tools. In D. H. Jonassen (Ed.), *Handbook of research on educational communications and technology* (pp. 693-719). New York: Macmillan.
- Kabadayı, A.K., (2001) İlköğretim Öğrencilerine Yabancı dil Öğretiminde Teknolojik Araçların Daha etkin Biçimde Kullanılması Yöntem ve Önerileri, *Dil Dergisi*, sayı, 100.
- Köprülü, M.F. (2004) Nasreddin Hoca, 3. Basım, Akçağ Yayınları:Ankara
- Krashen, S. (1981) *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. New York: Pergamon Press.
- Kurgan, Ş. (1996) Nasreddin Hoca, Kültür Bakanlığı Yayınları : Ankara

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

Lomangino, A.G., Nicholson, J., & Sulzby, E. (1999) The influence of power relations and social goals on children's collaborative interactions while composing on the computer. *Early Childhood Research Quarterly*, 14(2), 197-228.

Milleken, J., Barnes, L. P. (2002) Teaching and technology in higher education: student perceptions and personal reflections. *Computers & Education*, 39 (3), 223-235

Özbek, A. (2004) Bir Eğitimci Olarak Nasreddin Hoca, Esra Yayınları: Konya

Özçelik, M. (2005) Nasreddin Hoca'dan Seçmeler, Kardelen Yayınları : İstanbul

Paprzycki, M., and Vidakovic, D. (1994) Prospective teachers' attitudes toward computers. In J. Willis, B. Robin and D. A. Willis (Eds.), *Technology and teacher Education Annual 1994* (pp. 74-76). Charlottesville, VA: AACE.

Piaget, J. (1955) *The Language and Thought of Child*. Cleceland; Ohio.

Sever, S. (2002) Okulöncesi Eğitim Sürecinin Bir Oyun Gereci Olarak Tekerleme ve Bilmeceler (Ed) Zeliha Güneş, Çocuk Edebiyatı.Açıköğretim Fakültesi, Okulöncesi Öğretmenliği Lisans Programı:Eskişehir.

Tercanlıoğlu, L.(1996) Dil öğretiminde Yeni bir Yaklaşım: Etnometodoloji (Budun Yöntem Bilim) ve Dil Öğretimi, *Dil Dergisi*, sayı, 44.

Vygotsky, L. (1962) *Thought and Language*. New York. Cambridge University Press.

Yalın, H.İ. (2003) *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. 8. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım:Ankara.

Yürütücü, A. (2002) *Bilişim Toplumunda İlköğretim Sürecindeki Eğitim Teknolojileri*. II.Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyum ve Fuar Bildirisi. Sakarya.

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

EK 1. “BU DA DÜŞÜNÜR”

Nasrettin Hoca, bir gün alış veriş için pazara gitmiş. Herkes bir şeyler alıp satıyormuş. Hoca Pazar yerinde gezerken, elinde papağan satan bir adam görmüş. Nasrettin Hoca adama yaklaşmış:

“Kaça satıyorsun bu kuşu?” diye sormuş.

“On altın.” demiş adam.

Hoca, ufacık bir kuşun on altına satıldığını duyunca çok şaşırılmış.

“Bu kuş on altın ederse benim hinde en az on beş altın eder.”
demiş.

Hoca hemen eve koşmuş. Kümesinde etli butlu ve çok iri bir hindi varmış. Hindiye yakalamış. Kucağına almış. Doğru pazarın yolunu tutmuş. Pazar yerine varmış. Bağırmaya başlamış:

“Haydi hindi satıyorum!... Hindi, hindi!...

Satılık hindi var!... Satılık hindi!...

On beş altına hindi...”

Halk Hoca’ya yaklaşmış:

“Hocam çok pahalı satıyorsun.

Hiç hindi on beş altın eder mi?” demişler.

Hoca buna çok kızmış:

“El kadarcık kuşa on altın veriyorsun da, benim koskoca hindiye on beş çok mu?”

Hiç kimse hindiye değil on beş, üç altın bile vermemiş. Kalabalıktan biri Hoca’ya:

“İyi ama Hocam, senin o ufacık dediğin kuşa papağan derler.”

Nasrettin Hoca adama öfkelenmiş.

“Ona papağan derlerse buna da hindi derler.”

Adam bu söze gülmüş:

Abdulkadir Kabadayı: *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması için Bilgisayar-Odaklı bir Model Önerisi*

“Papağan dediğin konuşur.

Ya senin hindi ne yapar?”

Nasrettin Hoca daha da kızmış:

“Bana bak arkadaş.

O konuşursa, bu da düşünür.” demiş.